

I Ogólnopolska Konferencja „Organizacja i recepcja treści w środowisku cyfrowym”

(Katowice, 23 maja 2017 r.)

W dniu 23 maja 2017 r. w Katowicach odbyła się I Ogólnopolska Konferencja „Organizacja i recepcja treści w środowisku cyfrowym”, zorganizowana przez Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Centrum Informatyki i Bibliotekę Akademicką Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Głównym celem konferencji była dyskusja nad różnymi aspektami organizowania, udostępniania, publikowania i odbioru tekstu w przestrzeni cyfrowej. Uroczystym dopełnieniem konferencji była promocja książki *Kultura książki i informacji* (Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 2017, red. A. Pulikowski) dedykowanej Profesor Elżbiecie Gondek w związku z jubileuszem 70-lecia jej urodzin.

Obrazy rozpoczął prof. Jacek Tomaszczyk, dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który powitał uczestników spotkania. Pierwsza sesja, prowadzona przez dr. Karola Maklesa z Uniwersytetu Śląskiego, rozpoczęła się wystąpieniem zatytułowanym *Percepcja tekstu w formie drukowanej i elektronicznej*. Katarzyna Tałuc i Jacek Tomaszczyk z Uniwersytetu Śląskiego zaprezentowali wyniki badań empirycznych dotyczących odbioru tekstu udostępnianego w wersjach drukowanej oraz cyfrowej. Eksperyment, przeprowadzony w grupie studentów kierunku humanistycznego, pokazał, że niezależnie od urządzenia, interfejs cyfrowy nie wpływa na rozumienie i interpretację tekstu. Kolejny referat pt. *Organizacja i recepcja informacji w środowisku cyfrowym w świetle ekologii informacji* wygłosił Wiesław Babik z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Poruszył kwestie organizacji i odbioru informacji oraz produktów informacyjnych, szczególną uwagę poświęcając problemom nadmiaru informacji, przeciążenia informacyjnego i chorób z nimi związanych. Justyna Adamus-Kowalska z Uniwersytetu Śląskiego zaprezentowała referat pt. *Organizacja informacji archiwalnej w środowisku cyfrowym*. Swoją uwagę skupiła na zasobach informacji archiwalnej tworzonej w administracji publicznej, narzędziach wykorzystywanych do udostępniania tej informacji w wersji elektronicznej oraz wskazała konieczności opracowania jednolitych metadanych niezbędnych do efektywnego przetwarzania informacji archiwalnej.

Drugą sesję, również prowadzoną przez dr. Karola Maklesa, rozpoczęła Natalia Pamuła-Cieślak z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, przedstawiając referat pt. *Przyczyny niepowodzeń. Dlaczego wielu polskich czasopism otwartych nie ma w Directory of Open Access Journal?* Autorka wymieniła problemy uniemożliwiające rejestrację polskich czasopism w katalogu. Dokonała zestawienia częstych błędów popełnianych przez redakcje czasopism i ich wydawców i porównała je z kryteriami niezbędnymi do rejestracji czasopisma w DOAJ. Przybliżyła także dobre praktyki publikowania naukowego wdrożone przez redakcję bazy. Kolejny referat, zatytułowany *Cytowania „Nowej Biblioteki. Usług, Technologii Informacyjnych i Mediów” jako element komunikacji naukowej w świecie cyfrowym*, wygłosiły Marta Gawlik i Edyta Kosik z Uniwersytetu Śląskiego. W swoich badaniach uwagę skupiły na analizie rzeczowej cytowań, w celu określenia stopnia wykorzystania literatury naukowej w periodyku w latach 2010–2015, a także ustalenia klasyfikacji tematycznej tych dzieł. Anna Małgorzata Kamińska z Politechniki Śląskiej wygłosiła referat pt. *Potencjał bibliometryczny bibliograficznej bazy danych CYTBIN w świetle prostych i złożonych wskaźników analitycznych*. Przedstawiła w nim wyniki analiz bibliometrycznych, zrealizowanych na danych udostępnianych z poziomu przeglądarki aplikacji systemu CYTBIN, m.in.: sieci współautorstwa i cytowań, miary Erdősa, Hirscha i PageRank. Prezentację wzbogaciły wizualizacje danych dotyczące najaktywniej cytujących autorów, współcytowań oraz powiązań bibliograficznych. Przedstawione wyniki potwierdziły tezę o dużym potencjale

bibliometrycznym bazy CYTBIN. Następnie głos zabrała Małgorzata Gajos-Grzetic z Uniwersytetu Śląskiego, która zaprezentowała referat zatytułowany *Semantyczne aspekty cyberprzestrzeni i cyberprzestępczości*. Wyjaśniła w nim pojęcie cyberprzestrzeni, przedstawiła jej cechy i powiązania z cyberbezpieczeństwem, by następnie przejść do rodzajów cyberzagrożeń oraz definicji i form cyberprzestępczości. Sesję zakończył referat Anny Radoszewskiej pt. *IBLUK libra – sprawdzona technologia dla edukacji i rozwoju*, w którym autorka zaprezentowała zasoby edukacyjne i możliwości wyszukiwawcze wirtualnej czytelni.

Następnie odbyła się promocja książki dedykowanej prof. dr hab. Elżbiecie Gondek, szerzej przedstawiona w drugiej części sprawozdania. Po uroczystości odbyła się ostatnia sesja konferencji prowadzona przez dr Annę Matyszek z Uniwersytetu Śląskiego. Pierwszy z prelegentów, Artur Ogurek z Uniwersytetu Wrocławskiego, wygłosił referat zatytułowany *Problem udostępniania zasobów cyfrowych w świetle najnowszych przepisów prawa oraz orzecznictwa sądów*. Poruszył w nim zagadnienie udostępniania zbiorów bibliotecznych za pośrednictwem terminali w bibliotekach publicznych. Szczegółowo omówił wyrok C-117/13 Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, dotyczący problemu udostępniania zbiorów bibliotecznych w wersji cyfrowej oraz przybliżył planowane zmiany w prawie autorskim. Kolejny referat pt. *Dokumentacja codzienności w wybranych zasobach internetowych (z perspektywy językoznawcy o sąsiedzkich konfliktach)* przedstawiła Aneta Banaszek-Szapawałowa z Uniwersytetu Śląskiego. W wystąpieniu podjęła próbę odpowiedzi na pytanie, jak zdarzenia realne, w tym przypadku konflikty sąsiedzkie, są prezentowane w przestrzeni wirtualnej przez zwykłych użytkowników Internetu. Rozpatrując przykłady polsko – i rosyjskojęzycznych źródeł internetowych, wśród sposobów dokumentacji konfliktów sąsiedzkich zaprezentowała werbalne i wizualne treści. Następny referat pt. *Wyszukiwanie informacji o właściwościach szablonów wyglądu dla najpopularniejszych systemów CMS* wygłosił Mariusz Jarocki z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Przedstawił w nim wyniki badań, których przedmiotem były możliwości systemów wyszukiwawczych, znajdujących się na witrynach domowych najpopularniejszych na świecie systemów CMS. Wyszukiwarki testowano pod kątem stwierdzenia poziomu trudności odnajdywania informacji o pożądanym przez użytkownika właściwościach szablonu, a kierowane do systemu zapytania odnosiły się m.in. do takich zagadnień, jak responsywność szablonów, czy też spełnienie norm dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Sesję zakończył referat Agnieszki Jezierskiej i Andrzeja Koziara z Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej pt. *Analiza ryzyka jako narzędzie planowania i wspomagania zarządzania bezpieczeństwem informacji*. Autorzy zaprezentowali w nim podstawy prawne i normatywne analizy ryzyka jako narzędzia do planowania i wdrażania zarządzania bezpieczeństwem informacji. Wskazali szanse i zagrożenia dla instytucji na różnych poziomach organizacji pracy, a także dylematy zarządzających przy korygowaniu działań, na podstawie wskazań wynikających z przeprowadzonych audytów bezpieczeństwa.

Po wygłoszeniu wszystkich referatów odbyła się dyskusja, w której głos zabrali m.in. Elżbieta Gondek, Wiesław Babik, Andrzej Koziara. Podsumowania i oficjalnego zakończenia konferencji dokonał dr hab. Jacek Tomaszczyk, który dziękując uczestnikom za udział w konferencji zaprosił na kolejną edycję.

Uświetnieniem konferencji była promocja książki dedykowanej Profesor Elżbiecie Gondek. Irena Socha przedstawiła sylwetkę Jubilatki, jako naukowca oraz osoby sumiennej, odpowiedzialnej i rzetelnej, a jednocześnie życzliwej dla innych i spieszącej z pomocą. Elżbieta Gondek już we wczesnej młodości interesowała się nauczaniem i pedagogiką³. Studia, na kierunku filologia polska podjęła w Studium Nauczycielskim w Cieszynie, które kontynuowała na poziomie magisterskim na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, pracując jednocześnie jako nauczyciel w szkole podstawowej. Talentem

³ Sylwetkę prof. dr hab. Elżbiety Gondek przedstawiono na podstawie: Socha, I. (2017) Profesor Elżbieta Gondek – w służbie nauki o książce oraz akademickiej dydaktyki bibliotekoznawczej i informatologicznej. W: A. Pulikowski (red.). *Kultura książki i informacji*. Katowice, Wydaw. Uniwersytetu Śląskiego, 7–18.

naukowym wykazała się już podczas seminarium magisterskiego dr Janiny Saratowicz-Stolarzewiczowej, gdzie przygotowywała pracę *Monografia „Katolika” 1890–1894*. Pracę na Uniwersytecie Śląskim rozpoczęła w 1974 r., gdy powołano kierunek bibliotekoznawstwo i informacja naukowa oraz Pracownię do Badań nad Życiem Literackim Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, kierowaną przez docenta Adama Jarosza. Początkowo Elżbieta Gondek jako asystent naukowo-badawczy przyczyniła się do stworzenia bogatej i dobrze opracowanej kartoteki zawartości zagłębiowskiej i śląskiej prasy w ramach Pracowni zagłębiowsko-śląskiej. Pod kierunkiem doc. dr. Adama Jarosza przygotowywała rozprawę doktorską na temat *Rola prasy Zagłębia Dąbrowskiego w kształtowaniu kultury literackiej regionu (1897–1918)*, którą obroniła w 1989 r., a opublikowała trzy lata później pod tytułem *Prasa i literatura w Zagłębiu Dąbrowskim 1897–1918*. Podstawą habilitacji była, oprócz licznych artykułów naukowych, monografia pt. *Polska książka literacka na Śląsku pod panowaniem pruskim 1795–1863* opublikowana w Wydawnictwie Uniwersytetu Śląskiego (1995). Praca zatytułowana *Rynek książki na Śląsku pod panowaniem pruskim w XIX wieku. Drukarnie, księgarnie, płatne wypożyczalnie publikacji* (2001), stała się z kolei podstawą procedury uwieńczoną nadaniem Jubilatce tytułu profesora nauk humanistycznych w 2003 r. Obszerny dorobek naukowy, dokumentacyjny i dydaktyczny Elżbiety Gondek, liczący łącznie ponad 130 pozycji, lokuje się w kilku głównych nurtach: rozległe i wielotematyczne badania regionalne dotyczące kultury książki i literatury Zagłębia Dąbrowskiego i Śląska; historia książki polskiej w XIX wieku; teoria i historia bibliografii polskiej oraz jej znaczenie w rozwoju bibliologii.

W trakcie ponad czterdziestu lat działalności naukowej i akademickiej prof. Elżbieta Gondek podejmowała wiele różnych działań: sprawowała funkcje wicedyrektora ds. dydaktycznych (1996–2005), a potem dyrektora (2005–2012), jest także kierownikiem Zakładu Zarządzania Informacją (od 2011). Na Wydziale Filologicznym pełniła funkcje prodziekana ds. dydaktycznych (2000–2002), członka Rady Dydaktycznej (2008–2012), a także funkcję przewodniczącej Rady Programowej Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Była członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów (2011–2012) oraz wiceprzewodniczącą Centralnej Komisji Egzaminacyjnej dla Kandydatów na Bibliotekarzy Dyplomowanych i Dokumentalistów Dyplomowanych (2008–2011). Uczestniczyła także w pracach nad doskonaleniem jakości kształcenia w zakresie bibliologii, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Uniwersyteckiej, a potem Państwowej Komisji Akredytacyjnej, przygotowując jednocześnie projekty dydaktyczne i programy nauczania. Prof. Elżbieta Gondek wypromowała trzech doktorów, recenzowała liczne prace doktorskie, kilkakrotnie dorobek habilitacyjny, opiniowała wnioski w postępowaniu o nadanie tytułu profesora. Ma w swoim dorobku także liczne recenzje wydawnicze prac naukowych, grantów dla Komitetu Badań Naukowych oraz projektów naukowych MNiSW. Współpracowała z ogólnopolskimi recenzowanymi czasopismami naukowymi jako członek Rady Naukowej oraz Komitetu Redakcyjnego. Prof. Elżbieta Gondek wniosła trwałe i znaczący wkład do rozwoju śląskiego bibliotekoznawstwa oraz wiedzy o kulturze książki na Śląsku i w Zagłębiu, a także do bibliologicznych badań naukowych.

Po wysłuchaniu biografii Jubilatki, gratulacje składali: dziekan Wydziału Filologicznego, prof. dr hab. Krzysztof Jarosz, a następnie dyrektorzy i przedstawiciele zaprzyjaźnionych instytutów bibliotekoznawstwa, profesorowie: Ewa Głowacka, Maria Juda, Michał Rogoź i Jacek Wojciechowski. Następnie głos zabrała wzruszona Jubilatka, która kierując słowa podziękowania do obecnych gości, dodała kilka osobistych wspomnień z początków pracy na Uniwersytecie Śląskim oraz podkreśliła wpływ profesora Jana Zaremby na jej zainteresowania śląskoznawcze.

Doniosłym punktem uroczystości było wręczenie przez redaktora Arkadiusza Pulikowskiego książki jubileuszowej zatytułowanej *Kultura książki i informacji*, opublikowanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Arkadiusz Pulikowski opowiedział o przygotowaniach książki, wyborze autorów oraz samej treści. Publikacja rozpoczyna się biografią Jubilatki napisaną przez Irenę Sochę oraz bibliografią publikacji za lata 1980–2015, przygotowaną przez Agnieszkę Gołdę. Pozostałe prace 27 autorów zebrano w trzech częściach: *Kultura książki*, *Ludzie książki*, *Kultura informacji*.

Na zakończenie głos zabrał jeszcze Dariusz Pawelec, wspominając współpracę prof. Elżbiety Gondek z Biblioteką Uniwersytetu Śląskiego, zaś oficjalne życzenia w imieniu macierzystego Instytutu złożyli Jacek Tomaszczyk i Karol Makles. Następnie składano Jubilatce indywidualne gratulacje, a uroczystość zakończyła się miłym poczęstunkiem i nieformalnymi rozmowami.

Anna Matysek

*Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach*

Nadesłano: 1 lipca 2017.

IV Konferencja Naukowa „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej” Książki w plikach – publikowanie, udostępnianie i użytkowanie (Kraków, 24–25 maja 2017 r.)

Biblioteka Główna oraz ówczesny Instytut Informatyki Naukowej i Bibliotekoznawstwa, a obecnie Instytut Nauk o Informatyce Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie począwszy od 2011 r., co dwa lata organizuje konferencję naukową, której hasło przewodnie brzmi: Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej.

Pierwsza konferencja, zorganizowana w 2011 r., ukazała potrzebę wymiany poglądów i doświadczeń na temat m.in. zastosowania nowych technologii komunikacyjnych w pracy bibliotekarza. Podczas kolejnej, w 2013 r., skupiono się na zagadnieniach związanych z kierunkami rozwoju profesji bibliotekarza 2.0: jego wiedzy, umiejętności i kompetencji. W 2015 r. podjęto temat projektowania informacji.

W 2017 r., w dniach 24–25 maja na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie odbyła się już czwarta edycja konferencji „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej”, tym razem poświęcona tematowi: *Książki w plikach – publikowanie, udostępnianie i użytkowanie*. Głównymi organizatorami wydarzenia byli: Biblioteka Główna oraz Instytut Nauk o Informatyce Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Honorowy patronat nad konferencją objęli Prezydent Miasta Krakowa, prof. dr hab. Jacek Majchrowski oraz JM Rektor Uniwersytetu Pedagogicznego, prof. dr hab. Kazimierz Karolczak.

Obrady uświetniło wystąpienie Prorektora ds. Nauki, prof. dr hab. Mariusza Wołosa oraz Przewodnicząca Wydziału Filologicznego, dr hab. prof. UP. Marka Władysława Kolasy. Ponadto głos zabrali: dyrektor Biblioteki Głównej UP im. KEN, dr Stanisław Skórka i dyrektor Instytut Nauk o Informatyce, dr hab. Michał Rogoź.

Konferencja dotyczyła kwestii związanych z audiobookami, e-bookami i innymi dokumentami niedrukowanymi w praktyce biblioteczno-informacyjnej. Miała na celu wymianę doświadczeń z zakresu wykorzystania, opracowywania, udostępniania, gromadzenia, czytelnictwa, percepcji i funkcjonalności książek w postaci cyfrowej.

Podczas dwudniowego spotkania odbyło się pięć sesji tematycznych prowadzonych przez: prof. dr hab. Barbarę Sosińską-Kalotę, prof. dr hab. Jadwigę Woźniak-Kasperek, dr hab. Michała Rogoźa, prof. dr hab. Wiesława Babikę oraz dr hab. Małgorzatę Kowalską.

W pierwszej sesji – „Funkcjonalność i dostępność mediów cyfrowych” wykład wprowadzający *Człowiek w świecie mediów cyfrowych* wygłosił prof. dr hab. inż. Janusz Morbitzer. Prelekcja odnosiła się do oddziaływania mediów na człowieka i społeczeństwo, istoty edukacji medialnej, zagrożeń ze